

Help,

We willen een burgerberaad
organiseren...

TeamBurgerberaad

2025

Inhoudsopgave

3	Dit is een to do e-book van TeamBurgerberaad...
4	Begin met het einde voor ogen 1. Welke stappen zijn gezet – door wie – en hoe heeft jouw team dat mogelijk gemaakt? 2. Als je dit alles voor ogen houdt – wat staat jou en je team dan nu te doen?
7	Waarom een burgerberaad?
7	Een burgerberaad in een notendop
8	De kernvragen voor een succesvolle organisatie 1. Wat is het doel en het mandaat van het burgerberaad? 2. Hoe zorg je voor een representatieve groep deelnemers? 3. Hoe verhoog je de betrokkenheid en motivatie? 4. Hoe zorg je voor een transparant en eerlijk proces? 5. Wat doe je met de uitkomsten?
10	Veelgemaakte fouten en hoe je ze voorkomt
11	Start vandaag nog met de organisatie!
11	Waar begin je als ambtelijk projectleider Burgerberaad? 1. Om beraad inhoudelijk te laten slagen zijn de volgende zaken urgent 2. Enthousiasme is nodig in de gemeentelijke organisatie 3. De volgende samenstelling past bij het kernteam 4. Wat kun je doen om het beraad nog beter te maken?
18	Klaar voor de start? Dan ziet het proces er zo uit...
19	Wil jouw gemeente de kracht van een burgerberaad benutten?

Dit is een to do e-book van TeamBurgerberaad...

Het is een praktische handleiding voor gemeentelijke projectleiders die zich oriënteren op het organiseren van een burgerberaad. We bespreken de belangrijkste vragen die hierbij kunnen spelen en geven een checklist met concrete handvatten om impact te maken met het beraad.

TeamBurgerberaad heeft dit e-book samengesteld, omdat we als interne en externe projectleider weten hoeveel er bij een burgerberaad komt kijken en we in de voorfase ervan graag de helpende hand bieden. Bij TeamBurgerberaad delen we de passie om beraden met impact te organiseren. Wil je meer weten? Neem dan gerust contact met ons op.

TeamBurgerberaad is een sociale onderneming zonder winstoogmerk. Met een team van ongeveer twintig gedreven professionals zetten we ons in voor het organiseren van kwalitatief goede burgerberaden.

Begin met het einde voor ogen

Stel je voor: het burgerberaad dat jij hebt georganiseerd is een doorslaand succes. Wat is er dan allemaal aan voorafgegaan? Hoe merk je dat het beraad effect heeft gehad?

Na een succesvol burgerberaad zijn de adviezen stevig geland bij het bestuur, de raad én de ambtelijke organisatie. Ambtenaren konden snel schakelen: ze maakten de vertaalslag naar beleid en stelden de raad in staat om besluitvorming af te ronden. Alle betrokken afdelingen stonden klaar voor de uitvoering. Ze kenden het burgerberaad, wisten wat het kon betekenen en waren er actief bij betrokken – als deskundigen, als adviseurs, als kritische meedenkers. Ze zijn blij met het resultaat: het beraad hielp hen knopen door te hakken.

Het succesvolle beraad heeft bovendien de legitimiteit gekregen die het verdient. Inwoners van de gemeente wisten dat het plaatsvond, voelden zich erbij betrokken en konden op kleine schaal meedoen. Ze zagen dat de deelnemers een afspiegeling van henzelf waren – ze hadden er zélf kunnen zitten. Heldere en open communicatie zorgde ervoor dat de steun in de gemeente groeide.

Ook de gemeenteraad herkende het burgerberaad als een legitiem democratisch proces. De raad wist waar die aan begon, dacht mee over de vraagstelling, verleende een helder mandaat en zag toe op een goede organisatie. Er waren afspraken over toezicht en evaluatie, zodat iedereen kon controleren of het proces eerlijk en democratisch verliep.

En het beraad zelf? Dat werd uitgevoerd door een representatieve groep burgers die voldoende tijd, ruimte en ondersteuning kregen. Zij ontvingen informatie vanuit verschillende perspectieven, gingen met elkaar in gesprek en doorliepen een zorgvuldig ontworpen en onafhankelijk begeleid proces. De vraagstelling was helder, de drempels waren laag en het beraad kreeg de ondersteuning die het nodig had.

Ook de gemeenteraad herkende het burgerberaad als een legitiem democratisch proces. De raad wist waar die aan begon, dacht mee over de vraagstelling, verleende een helder mandaat en zag toe op een goede organisatie. Er waren afspraken over toezicht en evaluatie, zodat iedereen kon controleren of het proces eerlijk en democratisch verliep.

En het beraad zelf? Dat werd uitgevoerd door een representatieve groep burgers die voldoende tijd, ruimte en ondersteuning kregen. Zij ontvingen informatie vanuit verschillende perspectieven, gingen met elkaar in gesprek en doorliepen een zorgvuldig ontworpen en onafhankelijk begeleid proces. De vraagstelling was helder, de drempels waren laag en het beraad kreeg de ondersteuning die het nodig had.

Als je dit alles voor ogen houdt, wat staat jou en je team dan nu te doen?

Dit is het uitgangspunt van dit to-do e-book. We hebben het kort en praktisch gehouden, met waar nodig een doorklik naar meer achtergrondinformatie. We wensen je veel succes en plezier bij het organiseren van het burgerberaad!

Wil je meer weten?

Neem dan gerust **contact** op.

Waarom een burgerberaad?

Een burgerberaad, ook wel inwonersberaad genoemd, is een krachtig instrument voor gemeenten om inwoners op een democratische en gestructureerde manier te betrekken bij belangrijke beleidsvraagstukken. Door middel van een representatieve, gelote groep inwoners ontstaat een breed gedragen advies dat de kwaliteit van besluitvorming vergroot en de kloof tussen bestuur en burgers verkleint. Maar hoe organiseer je een succesvol burgerberaad? Welke stappen zijn cruciaal? En waar moet je als projectleider rekening mee houden?

Een burgerberaad in een notendop

De kernprincipes

- Representativiteit: een diverse groep inwoners doet mee.
- Informatie: deelnemers krijgen toegang tot objectieve, betrouwbare informatie.
- Dialoog/deliberatie: deelnemers bespreken en overwegen verschillende standpunten.
- Aanbevelingen: de uitkomsten vormen een advies voor beleid.

Wanneer is een burgerberaad geschikt?

- ✓ Bij complexe, maatschappelijke vraagstukken.
- ✓ Als draagvlak en betrokkenheid essentieel zijn.
- ✓ Wanneer de politiek openstaat voor de uitkomsten.

Belangrijke rollen

- Gemeente als opdrachtgever en organisator
- Onafhankelijke procesbegeleiding
- Experts en stakeholders voor inbreng van kennis
- Deelnemers als representatieve afspiegeling van de bevolking

De kernvragen voor een succesvolle organisatie

Bij de start van een burgerberaad spelen er verschillende vragen. Hieronder behandelen we de meest voorkomende vragen en geven we inzicht in de beste aanpak.

1 Wat is het doel en het mandaat van het burgerberaad?

Het vaststellen van een helder en concreet doel is essentieel. Wil je als gemeente inwoners laten meedenken over klimaatbeleid, woningbouw of mobiliteit? Of wil je hen laten adviseren over sociale vraagstukken, zoals armoedebestrijding of jeugdzorg? Een duidelijke doelstelling helpt bij het formuleren van de vraagstelling en het structureren van het beraad. Hierbij zijn diverse aandachtspunten van belang, bijvoorbeeld dat het onderwerp de doelgroep moet raken, dat er niet al diverse participatietrajecten zijn geweest, dat er echt iets te beslissen is. Net zo belangrijk is het om in deze fase na te denken over het mandaat. Binnen welke kaders geeft de politiek de burgers het vertrouwen dat hun adviezen worden overgenomen?

2 Hoe zorg je voor een representatieve groep deelnemers?

Een burgerberaad werkt het best wanneer de deelnemers een afspiegeling zijn van de gehele bevolking van de gemeente. Dit betekent een eerlijke verdeling op basis van bijvoorbeeld leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en woonwijk. Het loten van deelnemers in twee fases is hierbij een beproefde methode: eerst een aselechte loting en daarna een gewogen loting.

3 Hoe verhoog je de betrokkenheid en motivatie?

Het succes van een burgerberaad staat of valt met de motivatie van de deelnemers. Door deelnemers een duidelijke rol te geven, hen goed te begeleiden en het beraad te faciliteren met onafhankelijke procesbegeleiders vergroot je de kans op actieve en gemotiveerde participatie. Daarnaast helpt een passende vergoeding om deelname aantrekkelijk te maken.

4 Hoe zorg je voor een transparant en eerlijk proces?

Een goed georganiseerd inwonersberaad kenmerkt zich door transparantie en onafhankelijkheid. Dit betekent dat de organisatie van het beraad in handen moet zijn van een onafhankelijke partij en dat deelnemers toegang moeten hebben tot objectieve en evenwichtige informatie. Het betrekken van wetenschappers, beleidsmakers en ervaringsdeskundigen kan hieraan bijdragen.

5 Wat doe je met de uitkomsten?

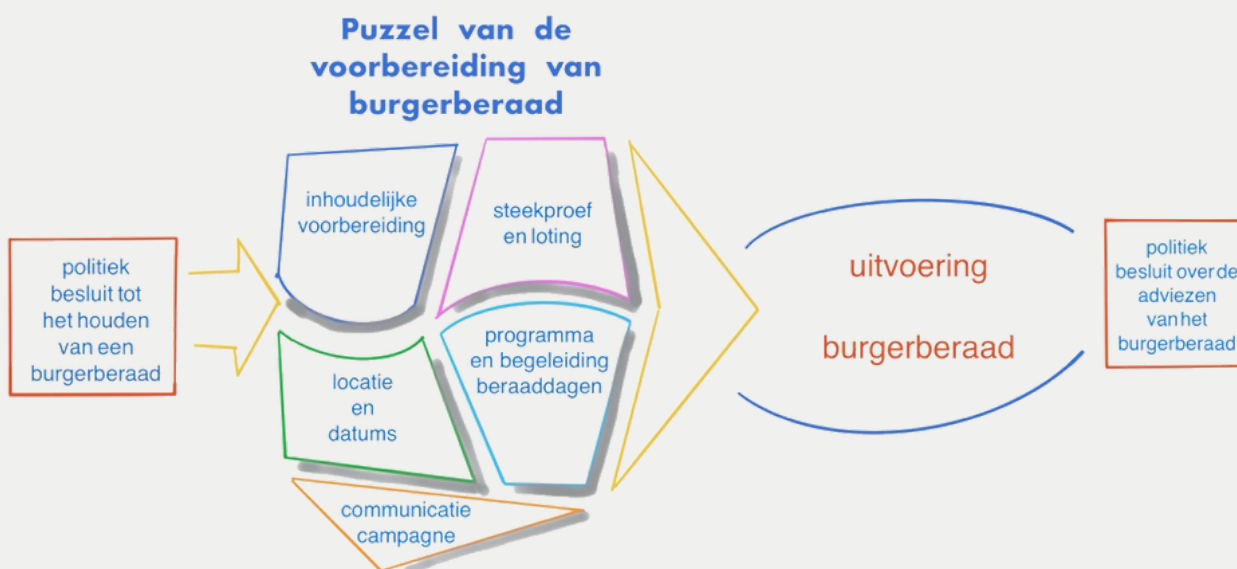
De grootste valkuil voor gemeenten is om na afloop van een burgerberaad niets te doen met de resultaten. Zorg ervoor dat vooraf duidelijk is hoe de adviezen worden opgevolgd. Dit kan betekenen dat het advies direct wordt overgenomen, dat het wordt meegenomen in beleidsontwikkeling of dat het ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Communiceer dit helder en tijdig met de deelnemers en de bredere bevolking om draagvlak te creëren en te behouden.

Veelgemaakte fouten en hoe je ze voorkomt

- X Onvoldoende politiek draagvlak: een burgerberaad is nieuw en daarmee ook wat eng → Zorg voor intern commitment vooraf.
- X Onvoldoende communicatie, niet alleen bij het werven van deelnemers voorafgaand aan het beraad, maar ook bij het informeren van inwoners tijdens het beraad → Maak het proces toegankelijk en transparant.
- X Geen onafhankelijke expertise en begeleiding tijdens het beraad --> Als je het doet, doe het dan goed, dus investeer in getrainde gespreksbegeleiders en in (ervarings)deskundigen.
- X Geen opvolging van adviezen → Borg in een vroeg stadium het vervolgtraject in beleid, menskracht en budget voor uitvoering van de voorstellen en stel een monitorgroep samen die toeziet op de opvolging.

Begin vandaag nog met de organisatie!

Speciaal voor de interne ambtelijk projectleider maken we het hieronder nog iets praktischer.

Waar begin je als ambtelijk projectleider Burgerberaad?

Als er een politiek besluit is voor het uitvoeren van een burgerberaad, dan komt er heel wat op je af als projectleider. De voorbereiding is soms puzzelen tussen heel praktische en diep inhoudelijke zaken.

Op welke dagen komt het beraad bij elkaar? Zorg ervoor dat er na afloop voldoende tijd is om de adviezen te verwerken in een raadsvoorstel dat binnen enkele maanden na afloop behandeld kan worden. Deze beraaddatums moeten al in de uitnodiging staan.

Wordt het beraad op een externe of interne locatie gehouden? Is de locatie beschikbaar op de gewenste dagen en is die groot genoeg om alle deelnemers in een (dubbele) cirkel te laten zitten en in kleine groepen uit elkaar te gaan. De locatie moet bekend zijn als de uitnodigingen verstuurd worden.

Wie gaat de verwerking van aanmeldingen doen? Melden uitgenodigde deelnemers zich aan bij de gemeente en gaat die alle deelnemers bellen om deelname te bevestigen? Of wordt de registratie en het contact met deelnemers uitbesteed aan een andere partij, bijvoorbeeld de onafhankelijke procesbegeleider? Deze bel-organisatie moet klaarstaan zodra de brieven de deur uit gaan.

Gaat een externe onafhankelijke procesbegeleider de bijeenkomsten begeleiden? Zo ja, kun je die contracteren zonder aanbesteding? Zo nee, wie en wat heb je nodig om de aanbesteding te doorlopen? De uitvoerder/procesbegeleider moet uiterlijk een maand voor het verzenden van de uitnodigingen bekend zijn, zodat deze kan meedenken over de toon van de uitnodiging en de keuze van de locatie.

Ga je werken met onafhankelijke gespreksbegeleiders van buiten of zoek je begeleiders binnen de organisatie? Als je niet voor externe begeleiding kiest, waar haal je dan voldoende ervaren gespreksbegeleiders vandaan? Eventueel kan je ambtenaren met afstand tot het onderwerp trainen. Of ambtenaren in omliggende gemeenten. Eigenaarschap en dialoog stimuleren zijn belangrijke vaardigheden aanvullend op een “gewoon” gesprek begeleiden.

Wil je naast de procesbegeleider een voorzitter die ‘de stem van de deelnemers’ verwoordt of kan de procesuitvoerder beide rollen vervullen? Andere rollen die vaker voorkomen zijn een coach (om deelnemers te helpen bij het geven van hun inbreng) en een vertrouwenspersoon of en/of toezichthouder.

1. Om het beraad inhoudelijk te laten slagen zijn de volgende zaken urgent:

- Een kennissessie aan het begin van alle voorbereidingen over de vraag: wat is een burgerberaad en wat betekent dit voor mij? Deze sessie is bedoeld voor alle ambtenaren in het projectteam en voor alle vakinhoudelijke ambtenaren.
- Een kernteam van inhoudelijke ambtenaren dat een informatieboekje schrijft (samen met de onafhankelijke uitvoerder en/of onafhankelijke wetenschappers). Daarin wordt de hoofdvraag van het burgerberaad en de belangrijkste informatie uitgelegd aan de deelnemers. Dit document moet bij voorkeur twee weken voor de eerste bijeenkomst van het beraad klaar zijn, zodat het vooraf naar de deelnemers kan worden opgestuurd.
- De inhoudelijke ambtenaren en de onafhankelijke uitvoerder stellen een lijst van potentiële deskundigen op waaruit de deelnemers een keuze kunnen maken tijdens de eerste bijeenkomst. Deze lijst moet klaar zijn bij de start van het beraad.
- De maatschappelijke partners/stakeholders die met het vraagstuk te maken hebben informeren over het beraad en hun de vraag voorleggen of zij een rol willen spelen als deskundige tijdens het beraad. Bij voorkeur worden de maatschappelijke partners/stakeholders benaderd voordat de uitnodigingen zijn verstuurd.
- Een inspiratie-atelier voor alle ambtenaren die er iets verder vanaf staan, zodat zij weten wat er speelt. Dit vindt idealiter plaats enkele weken voor de start van het beraad.
- Afstemming en inbedding organiseren met de teamleiders en directie, zodat er voldoende ambtelijke kwaliteit is die de conceptadviezen van feedback gaat voorzien en die zorgt voor opvolging van de adviezen na afloop.

2. De gemeentelijke organisatie erbij betrekken

- **Communicatie:** voor de uitnodigingstekst, mailing, websiteteksten, publiekscampagne, woordvoering wethouder, persberichten.
- **Bewonerszaken:** voor de eerste loting uit de basisregistratie.
- **Data-analisten:** voor de eerste loting en voor het doen of uitbesteden van de gewogen loting (tweede fase) uit de aangemelde inwoners.
- **Inkoop:** voor het afsluiten van contracten met externen.
- **Facilitaire zaken:** voor het vinden van een geschikte locatie, de aankleding en bewegwijzering, catering, badges, et cetera.
- **Privacy Officer:** op het moment dat je deelnemers wilt gaan benaderen en gegevens wilt delen met een externe partij (verwerkersovereenkomst).
- **Callcenter:** voor het beantwoorden van algemene vragen of het doorsturen van e-mails.
- **Wijkregisseurs:** voor extra acties in de wijken, bijvoorbeeld in supermarkten, buurthuizen of andere plekken waar bewoners met vragen terecht kunnen.
- **ICT:** voor het aanmaken van een e-mailadres en webpagina voor het burgerberaad.
- **Financiën:** voor het verzorgen van vergoedingen aan deelnemers.
- **Twee of drie collega's** die alle ingelote deelnemers persoonlijk gaan bellen.
- **Vertrouwenspersoon** die beschikbaar is voor deelnemers aan het beraad.
- **Tolkenservice en taalhulp** voor deelnemers die zelf geen taalbuddy mee kunnen nemen.

3. De volgende samenstelling past bij het kernteam

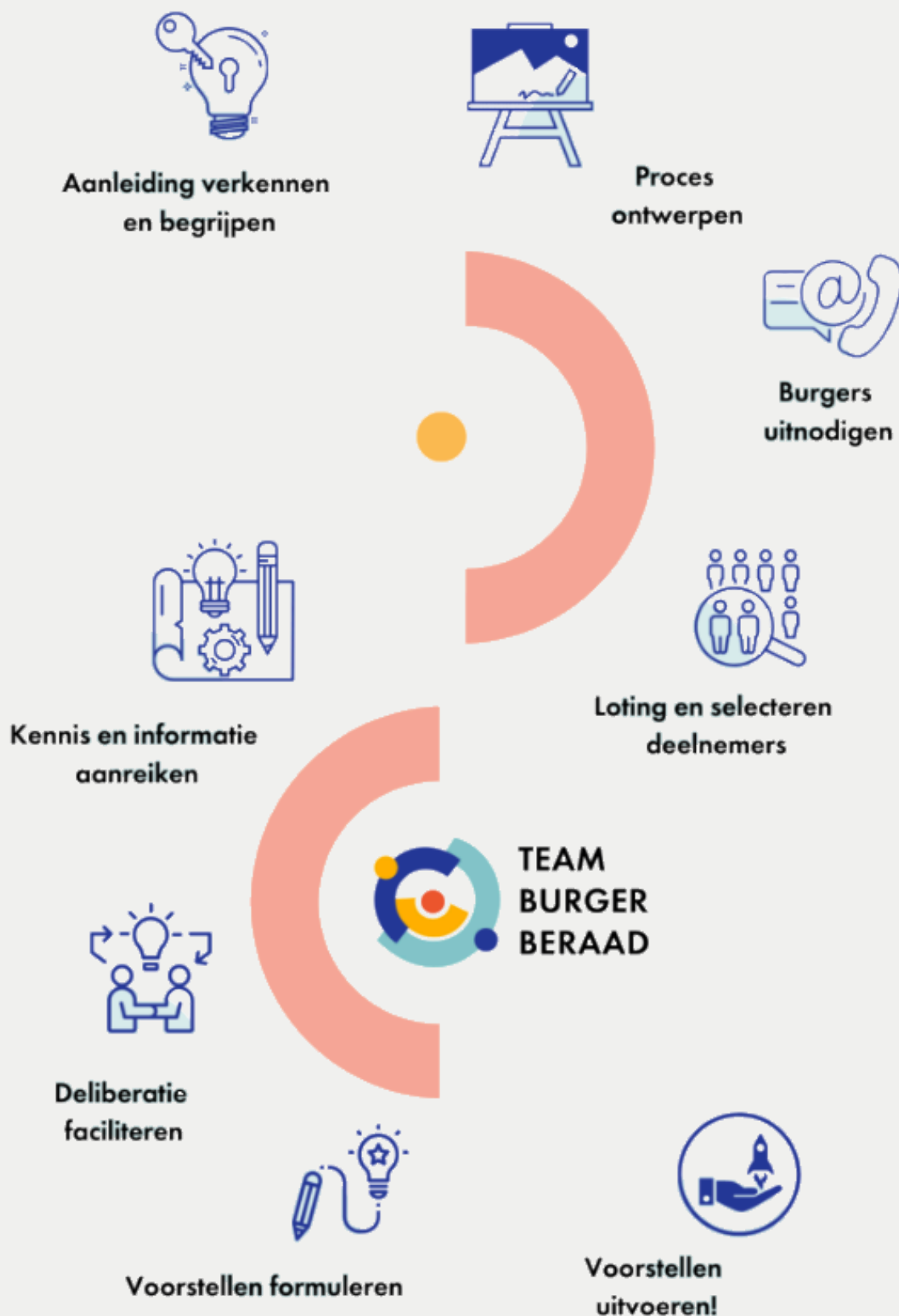
- **Projectleider:** houdt de rode draad, de planning en het budget in de gaten en is de verbindende factor binnen het team.
- **Communicatie:** zorgt voor de deelnemerscommunicatie, de publiekscampagne en de huisstijl.
- **Eén of twee inhoudelijk deskundigen:** maken het informatieboekje over het vraagstuk voor de deelnemers, selecteren en benaderen (ervarings)deskundigen, houden eventueel kennissessies voor deelnemers, voorzien conceptadviezen van feedback, zien erop toe dat adviezen na afloop worden omgezet in beleid.
- **Algemene ondersteuner:** plant overleggen, regelt materialen, houdt contact met deelnemers, regelt de vergoedingen voor de deelnemers, et cetera.

4. Wat kun je doen om het beraad nog beter te maken?

- Activiteiten organiseren voor en met het 'maxi-publiek', zodat meer mensen mee kunnen praten/denken over wat er speelt in het burgerberaad.
- Scholen erbij betrekken om scholieren ideeën en oplossingen te laten bedenken voor het beraad.
- Projectleiders uit andere gemeenten vragen om hun tips en ervaringen te delen.
- Een nieuwsbrief/platform en/of video's maken voor iedereen die niet is ingeloot, maar wel het beraad wil volgen.

Klaar voor de start? Dan ziet het proces er zo uit...

Waar zijn we al geweest?

Wil jouw gemeente de kracht van een burgerberaad benutten?

Begin vandaag nog met de eerste stappen! Dit e-book biedt je houvast om in je organisatie de handen op elkaar te krijgen voor een mooi en zinvol beraad.

Neem contact op met TeamBurgerberaad en we zorgen ervoor dat jouw burgerberaad een impactvolle bijdrage levert aan het lokale beleid.

Klaar voor de eerste stappen?

Neem dan gerust

contact op.

